

оточуючого середовища шляхом прогулянок і екскурсій, дитина сама відповідає на виникаючі питання. 4 період – юнацький вік від 15 до 18 років. Пріоритет надається гуманітарному знанню у вихованні почуттів і прагнень, залучення релігії [4, с.234].

Отже, погляди Руссо були корисні в той час, а деякі актуальні й донині. Актуальною залишається розподіл життя дітей на етапи відповідно до їхнього розвитку і необхідність різного рівня підходу до цих етапів. Кожен етап має своє особливе і дуже важливе значення. Якщо враховувати психологічний розвиток дітей на кожному етапі в навчанні і вихованні, то воно буде проходити легше, а результати будуть кращі.

Література

1. Длугач Т.Б. Подвиг здорового глузду, чи Народження ідеї суверенної особистості (Гольбах, Гельвецій, Руссо). – М.: Наука, 1995.
2. Історія філософії в 3-х томах. Під ред. Г.Ф.Александрова, Б.Е.Биховського, М.Б.Митина, П.Ф.Юдина. АН СРСР, Інститут філософії. М: Политиздат, 1941, т.2.
3. Сэв Мольш. Сучасна французька філософія: історичний нарис: від 1789 року до наших днів. Під ред. Т.А.Курсанова. М: Прогрес, 1964.
4. Французька освіта і революція. АН СРСР, Інститут філософії, М: Наука, 1989.

Кажукало Я.В., студ. гр. БШ-20-20
Науковий керівник канд. філос. наук,
доц. Множинська Р.В.
Київський національний університет
технологій та дизайну

КОРДОЦЕНТРИЧНА ФІЛОСОФІЯ ПАМФІЛА ЮРКЕВИЧА

Памфіл Данилович Юркевич (1826–1874) є знаним представником української академічної філософії. Він належить до тієї плеяди філософів, які генерували нові ідеї, формували нове світобачення не тільки оригінальними думками, а й власним життям, випробовуючи на дієздатність те, що проголошували.

Змістом оригінальної філософської системи Памфіла Юркевича є «філософія серця». У центрі її – вчення про «серце», як символ внутрішнього світу, людських переживань. Мислення не вичерпує всієї повноти духовного життя. Людина пізнає навколишній світ за допомогою розуму, а пізнати красу і таємничість світу можна тільки серцем, що є центром усіх «пізнавальних дій». За П. Юркевичем, розум – вершина, а серце – коріння духовного життя.

Основний трактат «Серце та його значення у духовному житті людини згідно з ученням Слова Божого» (1860), що був опублікований за життя філософа у «Трудах Київської духовної академії», сформував нову

концепцію світобачення [1, с. 73-115]. Роль та місце людини в світобудові і Промислі Божому, чуттєве та раціональне в свідомості людини, Серце та Розум у пізнавальних процесах нашого Я, ідеальне та матеріальне в складній діалектиці одиничного та загального. В цій роботі Юркевич постав як самостійний мислитель європейського масштабу, який не тільки володіє в повному об'ємі здобутками попередників, а й формує власну концепцію.

Філософія Серця Юркевича містить дві принципово важливі думки. Першою є те, що серце може виражати, знаходити й по-своєму розуміти такі душевні стани людини, що за своєю духовністю й життєдайністю недоступні абстрактному знанню розуму. Другою думкою є поняття про те, що абстрактне знання розуму відкривається або дає змогу себе відчувати й помічати не в голові, а в серці, тобто розум має значення світла, яким осявається Богом створене життя людського духу [2, с. 43].

Концепція Серця – це не лише емоційне вчування у світ собі подібних та в себе самого, це – осягнення буття смислообразами, в яких раціональне невіддільне від чуттєвого. Якщо розум, раціо, логіка – це вершина нашої особи, яка забезпечує «горизонтальне» пізнання космосу, то Серце – це основа, фундамент, корінь нашого Я, який дає можливість пізнати глибини Універсуму, забезпечує «вертикальну» пізнавальну діяльність – світобачення «вглибину» першооснов, дарує можливість дивуватися світом, поважати його та любити собі подібних, через любов до Бога. Голова як розум має значення органа посередницького між цілісним єством душі й тими впливами, яких вона зазнає ззовні. Явища душевної діяльності ще не вичерпують цілого єства душі, бо існує ще первинна духовна сутність, яка потребує посередництва та урядувальної дії голови. Серце – є найглибшим органом для первинної духовної сутності. Глибину серця не можна визначити, адже воно є невичерпним джерелом душевного життя.

Філософ виокремлює типологію осердь, у яких сердешна енергетика знаходить своє втілення, а воно, по-перше, «оберіг та носій всіх тілесних сил», по-друге, «зосередження душевного та духовного життя», по-третє, «основа всіх пізнавальних дій душі», та останнє, «зосередження палітри душевних чуттів, хвилювань та пристрастей» [1, с. 73-76]

За Памфілом Юркевичем «кордоцентризм» - це філософське вчення про причини та ідеї, що лежать в основі онтологічних, гносеологічних, етичних, психологічних та соціальних аспектів вияву буття людини». Дана тема проходить червоною ниткою крізь усю творчість вченого, що спостерігається у наступних роботах: «З науки про людський дух» (1860), «Мир з ближніми як умова християнського співжиття» (1861), «Читання про виховання» [3, с. 79].

П.Юркевич переконаний, що тільки Серцеве смислопереживання породжує великі думки. Людина стає вільною, діє згідно зі свободою вибору, коли обмежує холодну раціональність як зовнішньо обумовлену необхідність. Лише внутрішня незалежна потреба дає змогу людині

зрозуміти сутність християнської любові як співчуття та співстраждання, саме тому Серце як концепція, як ідеал повинно врятувати людину епохи «відчуження» та повернути її до власної родової сутності.

Вчення Юркевича про роль серця у пізнанні може бути виражене у наступних тезах: 1) серце виражає і розуміє такі духовні стани, які в силу своєї духовності та життєвості недоступні для відстороненого знання розуму, тобто переживання світу багатше від знання про нього; 2) щоб стати діяльною силою духовного життя, знання повинно проникнути до серця та увійти в цілісний стан душі. Отже, процес пізнання включає в себе й відношення до пізнаваних явищ, що означає єдність гносеологічного і аксіологічного підходів в осмисленні діяльності.

Аскетизм і логоцентризм породжують протиставлення внутрішньої та зовнішньої людини, віри й розуму, духовної та тілесної атрибутики людини. Світ, що виявляється через це зіставлення, виявляється «духовно порожній», перетворюється на «об'єкт» дослідження, згодом спустошує людину, перетворюючи її на «суб'єкт» пізнання. Наука накопичує у власну систематизацію виключно об'єктивне знання про світ, незалежно від того, чи сприяє воно порятунку людини, чи навпаки шкодить та руйнує індивідів. Розуміючи дану небезпеку, Юркевич зазначає: «Людський дух не машина, яка виробляє умовиводи й лише завдяки такому механічному прийому відрізняє істину від хиб, як зерно від сміття. Як жива та свідомо особистість, вона вхоплює ту істину, що роз'яснює для неї моральний та естетичний зміст. Вона не лише знає, але й може пізнати істину – ні, цього було б недостатньо для її мети – вона зацікавлена істиною, і цей живий інтерес, який вабить її до істини, ця любов її до істини дає змогу підступитися до неї і знаходити її приватними та особливими засобами, які у ніякому разі неможливо підвести під загальні правила силогістичної думки» [4, с. 89].

Повернути із забуття людину як конкретну та цілісну особистість – ось істинно-суттєве завдання, що його намагається вирішити вчений, застосовуючи православну методологію до критики найліпших зразків філософської думки на Заході. Опозиція «знання – віра» займає у філософії мислителя вагоме місце, на фоні проблеми серця та людини. Віра для нього, те божественне знання, яке людина отримує через серце.

Людина як духовно-цілісна істота за Юркевичем, у пізнанні та діяльності повинна спиратись як на віру, так і на розум. Людина стає особистістю, віддзеркалюючи особистість Бога – про це свідчить душевний етос сердешної енергетики, що його не здатні досягнути та відтворити ні раціоналізм, ні матеріалізм, ні позитивізм. Мову серця, переконаний учений, найвлучніше здатний передати «платонізм понять», що здійснюється над сферою буденності у височині ідеальної повинності, де знаходяться принципи віри.

Аналіз творчої спадщини П. Юркевича свідчить про те, що він увійшов до історії філософії завдяки власному філософсько-антропологічному вченню. Ідеї православної антропології не втратили

своєї актуальності та можуть бути задіяні для виховання підростаючого покоління [4, с. 173].

Література

1. Юркевич П.Д. Серце і його значення в духовному житті людини, згідно вчення слова Божого. 1993. 416 с.
2. Джузь Л. Історія в рідній школі. Свято духовності, свято серця. 2016. 42-44 с.
3. Держко І. Дзвін. Ювілей забутого філософа. 2016. 200-209 с.
4. Слободянюк Д. Наука. Релігія. Суспільство. Ідеї православної антропології Памфіла Юркевича і актуальні проблеми формування моральної особистості. 2009. 168-173 с.
5. Печеранський І. Мандрівець. Проблема стосунків віри та розуму у філософії Памфіла Юркевича. 2009. 77-80 с.
6. Тарасенко М. Ф., Русин М. Ю., Бичко І. В. та ін. Історія філософії України. 1994. 413 с.

Свердлюк І.В., студ. гр. БНТ-20
Науковий керівник канд. філос. наук,
доц. Множинська Р.В.
Київський національний університет
технологій та дизайну

ОСВІТНІ ЗАКЛАДИ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ УКРАЇНІ

Розглядаючи вищу освіту в Українських землях XVII-XVIII ст. слід зазначити, що у цей період продовжується практика широкого охоплення населення освітою. Розвиваються школи, в 1556 р. у Львові виникає перша середня школа. Виникає Острозька академія та Київський колегіум. Випускники колегіумів поповнюють лави вчителів, священників, чиновників. 1701 р. Києво-Могилянський колегія одержала статус академії. Повний курс навчання становив 12 р. Навчалось близько 2000 студентів. Вивчення латини давало українцям можливість здобувати вищу освіту у західних університетах, знання мов відкривало також двері для імпорту книг. Серйозною перешкодою в розвитку освіти були обмеження щодо використання української мови. В 2 пол. XVIII ст. на Лівобережжі і Слобожанщині всі навчальні заклади перейшли на російську мову навчання. На правобережжі ситуація була гірша. Середню освіту патрунував орден єзуїтів. Під їхнім контролем працював Львівський, Кам'янецький та інші колегіуми. В 1661р. в західно українському регіоні був заснований Львівський університет. Він був центром освіти і науки [1, с. 218].

Освічених людей у середні віки було відносно небагато, і то, здебільшого, в монастирях. Піднесення Європи, що почалося у X ст., спричинило потяг до знань і потребу в освічених людях. Освіта почала